

N:o 52.

Af herr **E. Hammarlund**, om upphäfvande af frälsemäns och deras vederlikars rätt till särskildt forum i vissa mål.

Likhet inför lagen är en af de rättsprinciper, som väl numera kan anses höra till de oomstridda — åtminstone i teorien. På lagstiftningens område kvarstå emellertid ännu åtskilliga bestämmelser, som rubba denna likhet inför lagen. En bland dessa är frälsemännens och deras vederlikars rätt till särskildt forum i vissa mål.

Riksdagen har flera gånger för sin del uttalat sig för ett upphäfvande af detta undantagsstadgande. Så öfverlämnade 1868 års Riksdag, genom skrifvelse den 8 april nämnda år, till Kungl. Maj:t en af Riksdagen för dess del antagen författning angående upphäfvande af frälsemäns rätt till särskildt forum. I berörda skrifvelse anfördes, att Riksdagen likasom tillföre, då frågan om upphäfvande af frälsemäns rätt till särskildt forum varit å bane, funne en dylik lagstiftningsåtgärd tidsenlig och verkande till enhet i lagskipningen.

Vidare yttrade Riksdagen: »Stadgandena angående adelns särskilda forum hafva, äfven där de kvarstå, förlorat sitt ursprungliga sammanhang; och de kunna därför nu mindre än någonsin anses såsom en verklig förman för ridderskapet och adeln. De torde fast hellre vara de flesta bland ridderskapets och adelns ledamöter till olägenhet. Om man äfven fäster mindre vikt vid den omständigheten, att frälsemännen därigenom gå miste

om en instans i deras arfs- och förmynderskapstvister, hvilket visserligen bereder skyndsamhet men också i samma mån minskar säkerheten i dessa tvisters pröfning, så är det dock otvifvelaktigt, att för det stora flertalet af ridderskapets och adelns ledamöter, som bo aflägsse från den hofrätt, under hvars jurisdiktion de lyda, både besvär och kostnad vållas genom ifrågavarande privilegium, som hindrar dem att i sådana enkla ärenden som boupptecknings ingifvande, testamentsbevakning och förmyndareförordnande vända sig till domstol i orten, under det att de i vida viktigare och lika grannliga saker måste underkasta sig samma domstols jurisdiktion.

I skrifvelse den 19 mars 1870 förklarade emellertid ridderskapet och adeln, hvars yttrande öfver förslaget inhämtats, att ridderskapet och adeln väl medgåfve upphörande af dess särskilda forum i vissa brottmål, men däremot icke kunde samtycka till förslaget i öfrigt.

Vid 1893 års riksdag upptogs frågan ånyo. Under åberopande af de skäl, som anförts af 1868 års Riksdag, antog Riksdagen för sin del en lag angående upphäfvande af frälsemäns och deras vederlikars rätt till särskildt forum i vissa mål och aflät härom skrifvelse till Kungl. Maj:t den 21 februari 1893.

Kungl. Maj:t infordrade ridderskapets och adelns yttrande öfver det i Riksdagens skrifvelse innefattade förslag. Den 24 mars 1893 anmälde ridderskapet och adeln, att förenämnda af Riksdagen för dess del antagna lag icke blifvit af ridderskapet och adeln godkänd.

Genom skrifvelse till Riksdagen den 13 januari 1894 meddelade Kungl. Maj:t, att »med anledning häraf har Kungl. Maj:t funnit Riksdagens ifrågavarande skrifvelse icke till någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd för-
anleda».

På framställning af justitieombudsmannen antog 1895 års Riksdag för sin del en lag angående upphäfvande af rätt för utländske adelsmän, hvilka hit i riket inkommit, till särskildt forum i vissa mål. Med anledning häraf upphäfde Kungl. Maj:t genom lag den 29 november 1895 det kungl. brevet af den 26 oktober 1748 angående särskildt forum i vissa fall för utländske adelsmän, som i riket inkommit.

Själftva hufvudfrågan har däremot under de fjorton år, som förflutit efter 1893, fått hvila. Men under denna tid hafva olägenheterna af undantagsstadgandena på detta område i allt högre grad gjort sig kända, på samma gång den rättsprincip, som ligger till grund för upphäfvande af ett dylikt särstadgande, allt starkare gjort sig gällande. Jag anser därför tiden vara inne att ånyo upptaga frågan och tillåter mig hemställa,

att Riksdagen måtte för sin del antaga en så lydande

Lag

angående upphäfvande af frälsemäns och deras vederlikars rätt till särskildt forum i vissa mål.

Med ändring af hvad § 6 af ridderskapets och adelns privilegier den 16 oktober 1723 samt 8 mom. af 2 § i 8 kap. rättegångsbalken innehålla därom, att vissa mål och angelägenheter rörande frälsemän skola omedelbart af hofrätt bedömas och handläggas, förordnas, att dessa mål och ärenden hädanefter skola tillhöra vederbörande underdomstolar och efter allmänna rättegångsordningen behandlas, dock att därigenom icke någon inskränkning sker i den rätt, som jämlikt kungl. resolutionen den 3 oktober 1675, § 35, jämförd med kungl. förordningen den 1 mars 1749, tillkommer arfvingar i adliga stärbhus att till förrättande af boupp-teckningar och arfskiften i samma sterbhus kalla dem, de helst därtill vilja bruka; kommande i följd häraf kungl. brefvet den 7 april 1805, hvarigenom Svenska Akademiens ledamöter blifvit förunnade enahanda förmåner i rättegångsmål, som ridderskapet och adeln, att till all verkan upphöra.

De mål och ärenden, som vid den tid denna författning träder i kraft äro på hofrätts pröfning beroende, skola af hofrätten handläggas och med slut afhjälpas.

Stockholm den 25 januari 1907.

Emil Hammarlund.
